

ACADEMISCHE WERKPLAATS DICHT KLOOF TUSSEN ONDERWIJSONDERZOEK EN ONDERWIJSPRAKTIJK

Pak een hamer en doe mee!

Zo luidt het motto waarmee de Academische Werkplaats Onderwijs, een initiatief van de Inspectie van het Onderwijs en de Universiteit Maastricht, officieel werd geopend. In dit platform werken onderzoekers, beleidsmakers en professionals uit de onderwijspraktijk samen aan onderwijsonderzoek. Iedereen kan meedoen!

DOOR LOUISE ELFFERS

Vaak wordt gesproken over een kloof tussen onderwijs- onderzoek en de onderwijspraktijk. Daarmee wordt bedoeld dat onderwijsonderzoek onvoldoende aansluit bij de vragen die in de onderwijspraktijk leven, maar ook dat bevindingen uit onderwijsonderzoek onvoldoende benut worden in de onderwijspraktijk. De wens om de kloof tussen onderwijsonderzoek en de onderwijspraktijk te overbrug-

gen en de bruikbaarheid en benutting van onderwijsonderzoek te vergroten, wordt dan ook breed gedragen (Broekkamp et al., 2009). Een van de manieren om dit te bewerkstelligen is door het vormen van Academische Werkplaatsen (Onderwijsraad, 2011).

WAT IS EEN ACADEMISCHE WERKPLAATS

Academische Werkplaatsen zijn grensorganisaties die de

werelden van onderzoek, beleid en praktijk bij elkaar brengen (Wehrens et al., 2008). Onder meer in de gezondheidszorg wordt al langer met dergelijke Werkplaatsen gewerkt. Academische Werkplaatsen komen enerzijds tegemoet aan de wens om de beroepspraktijk te *veracademiseren*, door het ontwikkelen van werkwijzen in de beroepspraktijk die steviger zijn ingebed in empirisch onderbouwde kennis over wat werkt: het zogenoemde evidence-based werken. Anderzijds ontstaan Werkplaatsen juist ook vanuit de wens om onderzoek te *vermaatschappelijken*, wat betekent dat de ontwikkeling van nieuwe wetenschappelijke kennis aansluit bij de kennisbehoefte in het werkveld, en dat de output van wetenschappelijk onderzoek zodanig wordt vormgegeven dat deze beter benut kan worden in het werkveld (Jansen & Burhenne, 2011). Academische Werkplaatsen kunnen worden gezien als *communities of practice*: groepen mensen die een vraag, probleem of interesse delen, verdiepen hun kennis daarover in doorlopende interactie met elkaar (Wenger et al. 2002). Dialoog en samenwerking staan centraal.

Een belangrijke pijler in de aanpak is ruimte voor een brede verkenning van een vraagstuk, voordat nader onderzoek wordt opgezet en uitgevoerd

DE ACADEMISCHE WERKPLAATS ONDERWIJS

In de Academische Werkplaats Onderwijs werken verschillende individuen en organisaties uit wetenschap, beleid en de onderwijspraktijk (leraren, scholen, bestuurders) samen bij het initiëren, ontwikkelen, uitvoeren en toepassen van onderwijsonderzoek. De focus van het onderzoek binnen de Academische Werkplaats Onderwijs ligt op het functioneren van het onderwijsstelsel, waarbij de vraag naar een optimale allocatie van leerlingen, tijd en middelen centraal staat. Allocatie van leerlingen gaat over de vraag hoe de juiste leerling op de juiste plek in het onderwijs terecht komt. Zo wordt op dit moment onder meer onderzoek gedaan naar de op- en afstroom van leerlingen bij de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs en naar niveauplaatsing en studiesucces bij de overgang van het vmbo naar het mbo. Allocatie van tijd en middelen in het onderwijs betreft de verdeling van bijvoorbeeld tijd over vakken en leraren over scholen. Zo wordt momenteel onderzoek uitgevoerd naar de verdeling van tijd over verschillende schoolvakken in het voortgezet onderwijs en naar de selectie en kwalificatie van leraren in Nederland.

Een belangrijke pijler in de aanpak van de Werkplaats is ruimte voor een brede initiële verkenning van een vraagstuk, voordat er nader onderzoek wordt opgezet en uitgevoerd. In het project rond de selectie en kwalificatie van Nederlandse leraren vormde een brede dialoog tussen onderzoekers, leraren, lerarenopleiders, beleidsmakers en inspecteurs bijvoorbeeld de basis voor de verdere invulling van het onderzoeksproject. In dialoog werden verschillende vragen rond de kwaliteit van Nederlandse leraren

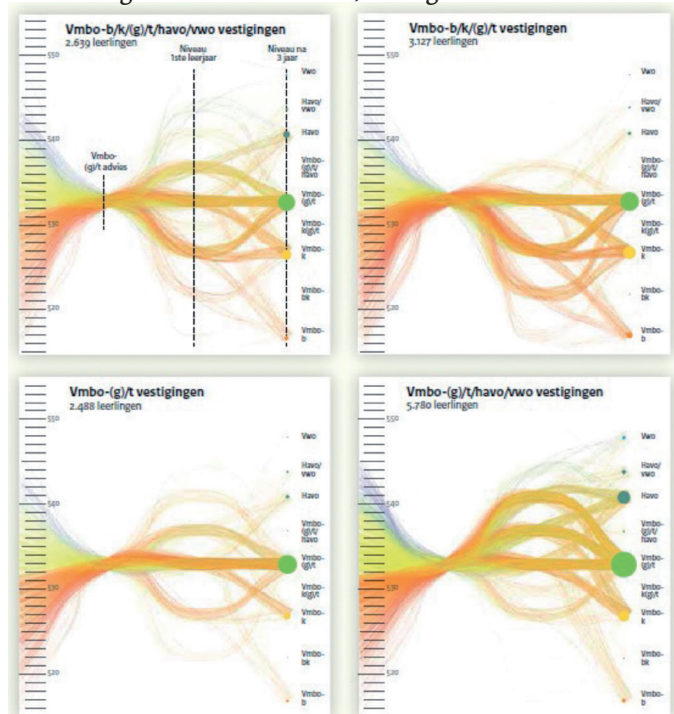
verkend en aangescherpt. Dankzij deze brede verkenning kon een algemeen geformuleerd vraagstuk rond de kwaliteit van leraren worden toegespitst naar een fundamentele vraag die volgens de betrokkenen eerst beantwoord diende te worden: *Hoe verhouden de vaardigheden van Nederlandse leraren zich tot de vaardigheden van de rest van de Nederlandse beroepsbevolking en van leraren in het buitenland?* Zo werden de taal- en rekenvaardigheden en het probleemoplossend vermogen van Nederlandse leraren vergeleken met de rest van de Nederlandse beroepsbevolking en met leraren in andere landen.

Door eerst de huidige stand van zaken goed te verkennen (wat is er precies aan de hand?) voordat er naar verklarende mechanismes wordt gezocht, ontstaat een genuanceerd beeld van het relatieve vaardigheidsniveau van Nederlandse leraren, dat als basis dient voor vervolgonderzoek.

Een andere belangrijke pijler in de werkwijze van de Werkplaats is het gebruik van vernieuwende manieren om kennis toegankelijk en inzichtelijk te maken. Datavisualisaties spelen hierin een grote rol. Figuur 1 is een voorbeeld van een *infographic* over leerlingstromen in het voortgezet onderwijs, die gebruikt is in de meest recente editie van het jaarlijkse Onderwijsverslag (Inspectie van het Onderwijs, 2014). De infographic illustreert dat het aantal leerlingen met een vmbo g/t advies dat in het voortgezet onderwijs op- of afstroomt naar een hoger of lager niveau sterk verschilt naar gelang het type vo-school waar een leerling onderwijs volgt.

Figuur 1: op- en afstroom van leerlingen met een vmbo g/t advies in het voortgezet onderwijs op verschillende typen scholen. Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2014.

Figuur 1 illustreert hoe aan de hand van datavisualisatie patronen in een grote hoeveelheid data, in dit geval informatie over

de schoolloopbanen van tienduizenden leerlingen, inzichtelijk kunnen worden gemaakt. Meer dan bijvoorbeeld omvangrijke cijfertabellen, bieden datavisualisaties daarmee een geschikte

basis voor het verkennen van vraagstukken in dialoog met verschillende partijen: niet alleen met experts, maar juist ook met een breder publiek.

SAMENWERKEN IN DE WERKPLAATS

In een Academische Werkplaats werken verschillende organisaties samen, die elk hun eigen doelen, belangen en verantwoordelijkheden hebben en sterk kunnen verschillen in hun werk-routines. Betrokken organisaties brengen verschillende vragen, ideeën en expertise in en kunnen verschillen in de waarde die ze hechten aan verschillende opbrengsten van de samenwerking in de Werkplaats. Eerdere ervaringen met Academische Werkplaatsen in de gezondheidszorg (Jansen & Burhenne, 2011), maar ook de eerste ervaringen met de Academische Werkplaats Onderwijs, laten zien dat het belangrijk is dergelijke verschillen te onderkennen en hier juist ook zoveel mogelijk van te profiteren. Openheid over wat eenieder komt 'brengen en halen' kan bijdragen aan het succes van samenwerking in de Werkplaats. Uitgangspunt voor samenwerking is dat deze leidt tot opbrengsten die door individuele participanten niet alleen kunnen worden gerealiseerd. Samenwerking in de Werkplaats biedt betrokkenen de kans om buiten de kaders van hun dagelijkse werk te treden en nieuwe perspectieven te verkennen. De Werkplaats vormt als het ware een paraplu, waaronder werknemers vanuit verschillende organisaties de kans krijgen om kennis te delen en te benutten en de grenzen tussen organisaties en vakgebieden te overschrijden.

In de Academische Werkplaats Onderwijs kunnen betrokkenen uit alle hoeken en gaten van het onderwijs participeren

PAK EEN HAMER EN DOE MEE!

In de Academische Werkplaats Onderwijs kunnen betrokkenen uit alle hoeken en gaten van het onderwijs participeren: van grote schoolbesturen tot individuele scholen, van beleidsmedewerkers die opereren op landelijk niveau tot meer regionaal of lokaal georiënteerde organisaties. Initiatiefnemers van de Werkplaats zijn de Universiteit Maastricht en de Inspectie van het Onderwijs, die onderzoekers van beide organisaties tijd en ruimte bieden voor het opzetten, coördineren, ondersteunen en uitvoeren van onderzoeksprojecten voor de Werkplaats. Voor geïnteresseerde onderzoekers, beleidsmakers en praktijkprofessionals zijn verschillende vormen van participatie mogelijk: van een of meerdere keren meedenken en meepraten over bepaalde vraagstukken tot actieve betrokkenheid bij een specifiek onderzoeksproject. Figuur 2 illustreert de verschillende vormen van participatie in de Academische Werkplaats Onderwijs.

Figuur 2: verschillende participatievormen Academische Werkplaats Onderwijs

Heeft u een vraag of idee waarover u eens van gedachten zou willen wisselen met andere participanten in de Academische Werkplaats Onderwijs? Heeft u op uw school of in uw schoolbestuur te maken met vraagstukken die u graag eens in dialoog en samenwerking met andere betrokkenen uit onderzoek, beleid en praktijk nader zou willen verkennen? Wilt u bepaalde vraagstukken agenderen of heeft u ideeën over nieuwe thema's of vormen van onderzoek die volgens u nodig eens opgepakt zouden moeten worden? Wij nodigen u van harte uit om mee te denken en mee te doen: pak een hamer en doe mee!

Op www.academischewerkplaatsonderwijs.nl vindt u meer informatie en kunt u zich aanmelden als belangstellende.

Literatuur

- Broekkamp, H., Vanderlinde, R., van Hout-Wolters, B.H.A.M. & van Braak, J. (2009). De relatie tussen onderwijsonderzoek en onderwijspraktijk verkend in Nederland en Vlaanderen. *Pedagogische Studiën* (86), 313-320.
- Golsteyn, B. (2014). Vaardigheden van Nederlandse leraren – taal, rekenen, problemen oplossen. Working paper, gepubliceerd op <http://www.academischewerkplaatsonderwijs.nl/werkplaatsen/wie-wordt-er-leraar/>
- Inspectie van het onderwijs (2014). De staat van het onderwijs. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Jansen, M. & Burhenne, K. (2011). Hoge hakken, lange tenen. Successen van en valkuilen voor de Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid in Nederland. Geleen: GGD Zuid Limburg.
- Onderwijsraad (2011). Ruim baan voor stapsgewijze verbeteringen. Den Haag: Onderwijsraad.
- Wehrens, R., Bekker, M. van Egmond, S., Putters, K. & Bal, R. (2008). De Academische Werkplaats als grensorganisatie. *Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen* 86 (6), 288-295.
- Wenger, E. (2000). Communities of practice and social learning systems. *Organization* 7 (2), 225-246.

LOUISE ELFFERS, ONDERZOEKER BIJ DE ACADEMISCHE WERKPLAATS ONDERWIJS, UNIVERSITEIT MAASTRICHT